

Presentació

L'Institut d'Estudis Catalans, l'acadèmia catalana de les ciències i les humanitats, celebrà el centenari de la seva fundació l'any 2007. Durant els primers quatre anys de la seva existència fou un centre d'estudis històrics, fins que se'n produí l'ampliació amb la creació de la Secció Filològica i de la Secció de Ciències. Aquestes començaren a funcionar l'any 1911 al costat de la més antiga, la Històrico-Arqueològica. Avui són cinc les seccions de l'IEC en haver-se desdoblant la Secció de Ciències amb la constitució el 1968 de la Secció de Filosofia i Ciències Socials i el 1989 amb la subdivisió que donà lloc a la Secció de Ciències Biològiques i la de Ciències i Tecnologia.

El mateix any de la fundació de l'entitat, el 1907, aparegué el primer número de l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, una publicació de gran format i amb més de sis-cents pàgines cada volum. D'aquesta publicació, n'aparegueren vuit volums fins al 1936. Els seus exemplars es troben a diverses biblioteques universitàries i acadèmiques d'arreu del món entre les existents abans del 1939. L'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* anà difonent les novetats que es produïen en els coneixements històrics a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i als països que en un moment o altre hi estigueren vinculats. L'*Anuari* era la prova fefaent que la llengua catalana era un idioma científic a la vegada que indicava el nivell que assolien aleshores els estudis històrics en el nostre àmbit cultural.

La repressió a què es van veure sotmeses la cultura i la llengua catalanes sota la dictadura franquista a partir del 1939 interrompé l'aparició de l'*Anuari*, però no la publicació per part de l'IEC de nombroses monografies i miscel·lànies sobre la història política, social, artística, literària i jurídica, malgrat la precarietat de l'existència de la institució en aquella època, abans de recuperar el reconeixement oficial el 1977.

Ara la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC es proposa tornar a difondre, fora de l'àmbit lingüístic i cultural que li és propi, els progressos que hi tenen lloc en els coneixements històrics, tot utilitzant com a *lingua franca* l'anglès. Això sense deixar de donar testimoni que és en llengua catalana que la major part dels seus col·laboradors autòctons solen escriure els seus treballs quan tracten els temes de la història de la seva terra.

La quantitat i la qualitat de la producció historiogràfica actual en l'àmbit lingüístic i cultural propi de l'Institut d'Estudis Catalans justifiquen una publicació anual com la que avui neix. La investigació dins i fora de les universitats per part d'historiadors nacionals i estrangers té unes dimensions que fan necessària la informació que vol oferir *Catalan Historical Review*.

El català és una llengua normal en les ciències socials, però és un fet que, malgrat tractar-se d'una llengua romànica, els treballs d'història que es publiquen en català sovint tenen dificultats per a ser coneguts pels qui s'interessen per la història de la península Ibèrica. Per això, *Catalan Historical Review* es publica en anglès.

El propòsit d'aquesta revista anual és oferir balanços i síntesis sobre els diversos aspectes de la història —i en totes les èpoques— dels països de parla catalana i les seves relacions amb la resta del món. És una revista de format electrònic i en paper. De ben segur que els articles de síntesi que aquí aniran apareixent resultaran útils per als estudiosos d'altres països, als quals s'adreça en primer lloc aquesta publicació, sense que deixin de tenir també interès per als qui viuen i treballen en els mateixos territoris en els quals centrarà la seva atenció *Catalan Historical Review*.

La nova revista neix l'any en què es commemora el vuitè centenari del naixement de Jaume I (1208-1276), rei de la dinastia dels comtes de Barcelona i alhora reis d'Aragó a partir del 1137. En conquerir a costa dels sarraïns el regne de Mallorca primer i el de València després, amb la col·laboració en el segon cas dels aragonesos, el rei Jaume I posà les bases de la comunitat de llengua i cultura que formen Catalunya —amb el Rosselló i els territoris annexionats per França el 1659—, les Illes Balears i el País Valencià.

Com que Jaume I és el representant d'una època cabdal en la història catalana, a la coberta d'aquest número es reproduceix el retrat imaginari del rei que realitzaren Jaume Mateu i Gonçal Peris l'any 1427 i que es conserva al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

L'IEC col·laborà científicament en la commemoració de Jaume I i ja ha publicat una edició anotada de la famosa *Crònica* del regnat, que Jaume I dictà i que fou un fet transcendental per estar escrita en la llengua vulgar i no en llatí. Al final del regnat, Ramon Llull escrivia els seus primers llibres en llengua catalana i es començava a desenvolupar la legislació marítima per a fomentar el comerç, origen del *Llibre del Consolat de Mar*, model internacional de legislació mercantil a partir del segle XIV.

Les institucions municipals autònomes com el Consell de Cent de Barcelona es consolidaren i s'estructuraren en aquella època. El rei Jaume I cercà recolzar-se en la burgesia per a compensar el poder de la noblesa feudal i el nou equilibri de forces quedà reflectit en les Corts, que durant el regnat següent assolirien poder legislatiu i tributari i donaren lloc a la monarquia limitada, característica del pactisme català, una mena de constitucionalisme medieval.

La participació de l'IEC a l'any Jaume I s'ha concretat en la celebració d'un congrés internacional, celebrat a Barcelona entre el 31 de març i el 4 d'abril de 2008, organitzat per la presidenta de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC, Maria Teresa Ferrer i Mallol. També participà l'IEC en l'acte commemoratiu organitzat per la Generalitat de Catalunya el 30 de març de 2008. En aquest acte, el vicepresident segon de l'Institut, Antoni Riera i Melis, pronuncià un discurs sobre el regnat d'aquell rei, parlament que obre aquest número de la nostra revista.

Com a president de l'Institut d'Estudis Catalans saludo amb gran satisfacció l'aparició d'aquesta nova publicació periòdica, *Catalan Historical Review*, que suma els seus esforços a la projecció exterior de la nostra cultura que ja vénen fent altres revistes prestigioses de l'IEC com *Estudis Romànics* i *Contributions to Science*. La historiografia catalana d'ahir i d'avui fa temps que atreu l'atenció de la comunitat internacional d'historiadors i considero que aquesta publicació li serà de gran utilitat.

SALVADOR GINER
President de l'Institut d'Estudis Catalans